

בס"ד. ש"פ מקץ, חנוכה, מבה"ח טבת, ה'תשי"ד

(הנחה בלתי מוגה)

תנו רבנן מצות נר חנוכה כו' בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך כו', טעמא דב"ש כנגד פרי החג, וטעמא דב"ה דמעלין בקודש ואין מורדין¹. ומשמע מזה דגם ב"ה מודים לב"ש שנרות חנוכה שייכים לפרי החג, ומה שס"ל שהדלקת הנרות צ"ל באופן דמוסיף והולך הוא מטעם אחר, דמעלין בקודש², והיינו, שכל דבר שמתקנים חכמים צ"ל מתאים (אויסגעהאלטן) לפי כללי ותנאי התורה, וכיון שבכל הענינים שבתורה ישנו הכלל דמעלין בקודש, לכן צ"ל גם הדלקת הנרות באופן דמוסיף והולך, אבל בעצם הענין סוברים גם ב"ה שנרות חנוכה שייכים לפרי החג³. ושייכות הענין דחנוכה לסוכות ע"פ פשוט הוא לפי שימי חנוכה הם שמונה ימים, כמו חג הסוכות שכולל גם שמיני עצרת⁴, דעם היות שמיני עצרת רגל בפני עצמו⁵, הרי זה רק לענין פז"ר קש"ב⁶, אבל בשאר הענינים נחשב לרגל אחד עם חג הסוכות, שזהו שנקרא יום השמיני להיותו השמיני מראשון דחג הסוכות. וכמו שמצינו בכללות ג' הרגלים שהם כנגד ג' האבות⁷, הנה חג הסוכות הוא כנגד יעקב ושמע"צ הוא כנגד יוסף⁸, ומ"מ אין קורין אבות אלא לשלשה⁹, ויוסף הוא בכלל יעקב, דכל עיקרו של יעקב הוא יוסף. ועוד ענין בהשייכות דחנוכה לחג הסוכות, דנר חנוכה מצותה משתשקע החמה¹, והוא דוגמת המצוה דסוכה שצ"ל צלתה מרובה מחמתה, ואם חמתה מרובה מצלתה פסולה², וכמו כן בנר חנוכה, שכל זמן שעדיין לא שקעה החמה לא הגיע זמן מצותה. והיינו, שבגלל השייכות דחנוכה לחג הסוכות נקבעו ימי חנוכה שמונה ימים, ומצותה משתשקע החמה, ולולי זאת הי' צ"ל באופן

(1) שבת כא, ב.	(5) יומא ב, ב. סוכה מח, א. וש"נ.
(2) ברכות כח, א. וש"נ.	(6) ראה זח"ג רנו, ב. טואו"ח ר"ס תיז.
(3) ראה גם אוה"ת חנוכה כרך ה' תתקמב,	לקו"ת פנחס עו, ב. ר"ה נח, א.
ב. סה"מ תרנ"ד ע' צז.	(7) ראה זח"א רח, ב.
(4) סה"מ תרנ"ד שם. וראה גם אוה"ת שם	(8) ברכות טז, ב.
כרך ב' דש, ב. כרך ז' תתתסב, א"ב. סה"מ	(9) סוכה ב, א.
תר"ס ע' סג.	

אחר. דהנה, לכאורה אינו מובן הטעם שקבעו שמונת ימי חנוכה, שהרי הנס דחנוכה הוא שמצאו פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כה"ג, ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונת ימים¹, וא"כ, היו צריכים לעשות יו"ט רק ז' ימים, שרק בהם הי' הנס, שהרי על יום א' הי' בו כדי להדליק, ולמה קבעו חנוכה שמונה ימים¹⁰. ומה שתירצו¹⁰ שגם בלילה הראשונה הי' ניכר הנס, אם מפני שחילקו את השמן שבפך לשמונה חלקים, או שאחרי שעירו מן הפך נשאר הפך מלא כמקודם, או שבבוקר מצאו המנורה מלאה כו', אין התירוץ מספיק עדיין¹¹, שהרי בשביל יום הראשון לא הי' צורך בנס, והנס הי' רק בשביל שבעת הימים, וא"כ, גם אם בפועל הי' הנס באופן שניכר גם בלילה הראשונה, מ"מ, כיון שצורך הנס הי' רק לשבעת הימים, אינו מובן למה קבעו חנוכה שמונה ימים. אך הענין הוא, דלהיות שחנוכה וסוכות ענינם אחד, לכן, כשם שבסוכות יש שמונה ימים, קבעו גם בחנוכה שמונה ימים. וכן הוא גם בנוגע להענין שנר חנוכה מצותה משתשקע החמה, דלכאורה אינו מובן, הרי נרות המקדש היו מדליקין מבעוד יום, מפלג המנחה, שהוא משך זמן רב קודם השקיעה¹², ולמה נר חנוכה מצותה משתשקע החמה דוקא. וביותר אינו מובן, שהרי הטעם שתקנו להדליק נר חנוכה הוא מצד נרות המקדש, לפי שטמאו כל השמנים כו' ולא היו יכולים להדליק נרות המקדש, ובגלל הנס שמצאו פך שמן כו' והדליקו נרות המקדש, תקנו להדליק נר חנוכה. וכיון שכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון¹³, אינו מובן ביותר מהו הטעם שנר חנוכה מצותה משתשקע החמה דוקא, שזהו בשינוי מכמו נרות המקדש. אך הענין הוא, לפי שנר חנוכה וסוכה ענינם אחד, ולכן, כשם שסוכה צ"ל צלתה מרובה מחמתה, לכן גם נר חנוכה מצותה משתשקע החמה דוקא.

ב) והענין בזה¹⁴, דהנה איתא במדרש¹⁵ ע"פ¹⁶ יפה כלבנה ברה כחמה, יפה כלבנה בגלות מדי כו', שנדמית אסתר ללבנה, כשם שהלבנה נולדה לשלושים יום, כך אסתר אמרה ואני לא נקראתי לבא אל המלך זה שלשים יום¹⁷, לפיכך יפה כלבנה בגלות מדי. וברה כחמה

מצותה משתשקע תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' צח ואילך). ד"ה ואתה ברחמיך תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו ע' קסג ואילך).
 (15) שמור"ר פט"ו, ו.
 (16) שה"ש ו, יו"ד.
 (17) אסתר ד, יא.

(10) ראה ב"י או"ח סי' עתר.
 (11) ראה גם פ"ח לשו"ע או"ח שם.
 (12) ראה ד"ה ת"ר מצות נ"ח תשל"ח
 (תו"מ סה"מ כסלו ע' קסב) הערה 11. וש"נ.
 (13) פסחים ל, ב.
 (14) בכל הבא לקמן — ראה גם ד"ה

במלכות יון, סנדריאוס אם אוליאוס חמה שמה כו', בתקופת תמוז מי יוכל לעמוד כנגד השמש, הכל בורחים ממנו כו', כך במלכות יון הכל ברחו ממנו, ומתתיהו הכהן ובניו עמדו באמונתו של הקב"ה וברחו מפניהם האוכלוסיין של יון ונהרגו כולן כו'. ולפי זה ענין החמה מורה על החמימות דלעו"ז, ע"ד מ"ש¹⁸ וחם הוא אבי כנען, וזהו שאנטיוכוס הוא דוגמת החמה מצד גזרותיו כו'. ועל זה אמרו שנה חנוכה מצותה משתקע החמה, שהכוונה בזה היא שצריך להשקיע החמה דלעו"ז.

ג) ולהבין זה יש להקדים תחילה מ"ש¹⁹ כי שמש ומגן הוי' אלקים, דפי' מגן הוא נרתק לשמש להגן שיוכלו הבריות לסובלו, והיינו, שבשמש יש ב' דברים, עצם השמש, וגלגל השמש שהוא המגן ונרתק של השמש, והוא הנקרא חמה. וזהו ענין שאוה"ע עובדים לחמה, דהיינו חמה בסיבובה, שזהו הגלגל שהוא המגן ונרתק, כמבואר בשל"ה²⁰ בענין שישראל מונין ללבנה ועכו"ם מונין לחמה²¹, דלכאורה הלא מעלת חמה עדיפא, אלא שהאומות מונין לחמה לא בעמידתה, אלא רק בסיבובה. ובזה מתרץ ג"כ מה שאמרו רז"ל²² פני משה כפני חמה, דלכאורה אינו מובן המעלה שבזה, הלא עקבו של אדה"ר הי' מכהה גלגל חמה²³, ומכל שכן פניו, ומהו הרבותא שפני משה כפני חמה, ועל זה מתרץ שיש חילוק בין גלגל חמה לחמה עצמה, וזהו שעקבו של אדה"ר מכהה גלגל חמה, אמנם פני משה הוא כפני חמה עצמה, דזהו גם מה שתלמידו של משה אמר שמש בגבעון דום²⁴, שהעמיד חמה מסיבובה. וזהו כי שמש ומגן הוי' אלקים, שכשם שהנרתק מגין בעד השמש כך שם אלקים מגין לשם הוי' ב"ה²⁵, כידוע²⁶ ששם הוי' הוא מקור האורות ושם אלקים הוא מקור הכלים, והרי ענין הכלים הוא שמעלימים על האור שמתלבש בתוכם. ואף שהכלים מגלים את האורות, וא"כ ענינם הוא גילוי, הרי, מזה גופא שהם מגלים את האורות מובן שהם מעלימים על עצם האור, דאל"כ, לא הי' גילוי האור על ידם, שהרי עצם האור אינו בגדר גילוי, וא"כ, זה שהם מגלים את האורות הוא עי"ז שהם מעלימים על עצם האור. ועוד זאת, שמבחי' חיצונית הכלים נעשו הפרסאות, שהם העלם והסתור יותר

18) נח ט, יח.
 19) תהלים פד, יב.
 20) קצז, ב.
 21) סוכה כט, א.
 22) ב"ב עה, א.
 23) ראה יק"ר פ"ב, ב. זהר ח"א רסו, ב. עג, ב. ובכ"מ.
 ח"ג שו, ב. דרך חיים כה, סע"א. סה"מ
 תרס"ב ע' רצט. ובכ"מ.
 24) יהושע יו"ד, יב.
 25) שער היחוד והאמונה רפ"ד.
 26) ראה תו"א יתרו סט, ד. לקו"ת בלק

מהכלים, דאף שגם הכלים מעלימים, הרי ענינם הוא לגלות, אלא שהגילוי הוא ע"י שהם מעלימים על עצם האור, משא"כ הפרסאות הרי ענינם הוא להעלים ולהסתיר, וכמו הפרסא שבין אצילות לבי"ע, שהיא מעלמת לגמרי עד שנעשה יש ודבר נפרד בפני עצמו בבי"ע. אמנם, כשם שהכלים ענינם הוא גילוי אלא שהגילוי הוא ע"י ההעלם, הנה באמת כן הוא גם בהפרסאות, שהכוונה היא בשביל הגילוי למטה, שהרי לולי הפרסא לא הי' אפשר להיות שאור האצילות יאיר ויתקבל בבי"ע, ורק עי"ז שהאור שלמעלה מהפרסא מתלבש בהפרסא אזי הוא מאיר ומתקבל בבי"ע. אך מ"מ הרי הכלים והפרסאות הם מעלימים, והיינו, לפי שרשם משם אלקים שהוא העלם.

והנה אף שכוונת ההעלם שע"י הכלים והפרסאות הוא בשביל הגילוי, מ"מ, להיות שזהו"ע של העלם, הנה בריבוי השתלשלות נעשה ההעלם באופן כזה שישנם כאלו שמשתחווים לחמה, וכנ"ל שהכוונה היא לגלגל חמה שהוא המגן ונרתק לשמש שענינו הוא העלם, והיינו, שחושבין את ההסתר לעיקר. ועז"נ²⁷ אשר חלק הוי' אלקיך אותם לכל העמים גו', שהניח להם מקום לטעות, והיינו לפי שרשם הוא משם אלקים, כידוע ההפרש בין נש"י לאומות העולם, דנש"י שרשם משם הוי', כמ"ש²⁸ בנים אתם להוי' אלקיכם, משא"כ אומות העולם שרשם משם אלקים²⁹, ובזה גופא מ"מ צירופים אחרונים דשם אלקים³⁰, והיינו, לא מהצירופים דאל"ה, בחי' מי ברא אל"ה³¹, אלא מהצירופים די"ם שמעלימים על אל"ה, ולכן לא נרגש אצלם כוונת ההעלם שהוא בשביל הגילוי, אלא רק ההעלם וההסתר עצמו, ומצד זה טועים לומר עזב הוי' את הארץ בידי כוכבים ומזלות שהם ישגיחו על הנבראים, שזהו שאוה"ע אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו³², היינו שאומרים שהשגחה על הארץ למטה הוא השפלה לפניו ית', ולכן עזב את הארץ בידי כוכבים ומזלות, ולכן עובדים להם כדי לקבל מהם ההשפעה כו'. אך האמת היא שטעותם ניכר מתוך טענתם, דממה נפשך, אם הוא בערך השמים הרי הוא בערך הארץ ג"כ, דאף שהארץ הוא כגרגר חרדל לגבי

(30) ראה ספר הליקוטים להאריז"ל ר"פ בא. ובכ"מ.

(31) ישעי' מ, כו. וראה לקו"ת פקודי ד, ג ואילך. ובכ"מ.

(32) תהלים קיג, ד.

(27) ואתחנן ד, יט.

(28) פ' ראה יד, א.

(29) ראה סידור (עם דא"ח) שער החנוכה

רעא, ב ואילך. ובכ"מ.

השמים³³, מ"מ, יש ערך ביניהם, שהרי השמים הם משפיעים להארץ, וא"כ, כשם שהארץ היא השפלה לגבי' כמו"כ גם השמים הם השפלה לגבי', שהרי לגבי בלתי בעל גבול, כל הגבולים שוים³⁴. ולאידך גיסא, מאחר שהם מודים שעל השמים כבודו, היינו שמשפיל את עצמו כביכול בשמים, א"כ הוא משגיח ג"כ על הארץ בהשגחה פרטית על כל פרט ופרט, ובפרט בישראל עם קרובו³⁵ שבהם ההשגחה פרטית ניכרת במוחש, שהרי ישראל הם כבשה אחת בין ע' זאבים והיא משתמרת³⁶. אמנם, מצד ההעלם וההסתר שע"י הנרתק טועים הם לומר שעזב הוי' את הארץ כו', ולכן הם עובדים לחמה, ומזה בא תוקף חמימות התאוה דקליפה, שהו"ע וחס הוא אבי כנען, שנמשכים אחרי התאוות ותענוגי עוה"ז כו'.

ד) **והנה** ענין ההשתחוואה לחמה וכוכבים ומזלות ישנו ג"כ בעבודה הרוחנית, והו"ע הטרדה והשיקוע בעניני פרנסה שמכניס את ראשו ושכלו בזה, שזוהי ההשתחוואה ברוחניות, דכשם שהשתחוואה גשמית ענינה הרכנת הראש בגשמיות, כמו כן הרכנת הראש ברוחניות ע"י טרדת השכל והמחשבה הו"ע ההשתחוואה ברוחניות, והוא דוגמת המשתחוה לחמה, שהרי סיבת ההשתחוואה לחמה הוא לפי שחושבים שההשפעה היא מהחמה וכוכבים ומזלות, שלכן ראוי לחלוק להם כבוד ולעבדם, והיינו, שהאמת היא שההשפעה היא מהשי"ת שמשפיע על ידם, והם רק כגרזן ביד החוצב³⁷, ולכן אין ראוי לחלוק להם כבוד, אלא שאוה"ע משתחוים לחמה לפי שחושבים שההשפעה היא מהחמה וכוכבים ומזלות, וכמו"כ מי ששקוע וטרוד בעניני פרנסה שמכניס את שכלו בזה, הרי זה לפי שחושב שההשפעה היא מהענינים שעוסק בהם לצורך פרנסתו, והיינו, שלפי האמת הרי הוא ית' זן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים³⁸, והעסק בפרנסה אינו אלא כלי בלבד, שלכן אין צריך להכניס בזה את כל שכלו כו', וא"כ, הטרדה בהעסק הוא ענין ההשתחוואה לחמה ברוחניות, שע"י הוא יורד למטה להמשך אחרי התאוות ותענוגי עוה"ז כו'.

והעצה לזה, שיהי' בבחי' לב נשבר ונדכה, עי"ז שיעשה חשבון בנפשו ממעמדו ומצבו, ויאמר לעצמו מי אני המרוחק והמתועב

36) ראה פסיקתא רבתי פ"ט, ב. תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, א.

37) ע"פ לשון הכתוב — ישעי' י, טו.

38) ברכה הראשונה דברכת המזון.

33) ראה של"ה מח, סע"א. נב, ב.

34) ראה גם לקו"ת שה"ש לו, ב.

35) תהלים קמח, יד. וראה סה"מ

קונטרסים ח"ב רעט, א (נעתק ב"היום יום" כח חשון).

ברצונות זרות שעל ידם נתרחק מאלקותו ית', ולמה מגיע לו עוד דברים שרצונו בהם, ואם הי' עובד להקב"ה כאשר נצטווה הי' יכול לחשוב שמגיע לו, אבל כאשר יודע בנפשו שאינו כדבעי למהוי, איך יוכל לחשוב כלל שמגיע לו. והענין בזה, דבכדי שהאדם יהי' כלי לברכת הוי', צריך להיות בבחי' כלי ריקן, כמארז"ל³⁹ כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, והיינו, דאף שאמת הדבר שנש"י מצד עצמם הם כלים לברכת הוי', כמ"ש⁴⁰ כוס ישועות אשא, שכנס"י מקור נש"י היא בבחי' כלי לקבל בחי' ישועות שהם החסדים העליונים כו', מ"מ, צ"ל העבודה לפעול בנפשו שיהי' כלי ריקן, וגם מי שהוא נדכה בעצם, הנה גם הוא צריך לפעול בעצמו שיהי' כלי ריקן, והו"ע העדר התאוה, והיינו, דכל מה שצריך לבריאות הגוף כדי שיוכל לעבוד את הוי' הרי זה רק האכילה והשתי' ושאר צרכי הגוף כשלעצמם, משא"כ התאוה בענינים אלו אין בה צורך לבריאות הגוף. ולכן צריך לפעול בנפשו שלא להתאוות לעניני עוה"ז, ואז יהי' בבחי' כלי ריקן לקבל ברכת הוי'. ועוד זאת, שצריך להתחזק באמונתו שהוא ית' זן ומפרנס לכל, ויכול לפרנסו גם כאשר לא יהי' מוטרד בעסקיו, שהרי הוא ית' יכול לפרנסו גם באופן אחר, ואף שאינו רואה בשכל איך יוכל להתפרנס באופן אחר, מ"מ, צריך להתחזק באמונתו שכן הוא האמת, וזה שאינו מבין בשכלו אין צריך לפעול שום חלישות בהאמונה. והחזיוק בהאמונה הוא העצה נגד הטרדה בעניני פרנסה, שהו"ע ההשתחוואה לחמה ברוחניות.

וזהו מ"ש במדרש שמתתיהו הכהן ובניו עמדו באמונתו של הקב"ה וברחו מפניהם האוכלוסין של יון ונהרגו כולן כו', דהנה, מלחמת אנטיוכוס היתה מלחמה רוחנית, שרצונו הי' להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך⁴¹, והיינו, שלא רצה בשעבוד גופם כי אם בשעבוד נפשם (דער אידישער גוף האָט אים ניט געאַרט, נאָר די אידישע נשמה), שזהו שאמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל ח"ו⁴², וזוהי המלחמה הרוחנית דאנטיוכוס שהשתחויה לחמה, שהו"ע הגברת חוס הטבעי להמשך אחר תאוות עוה"ז. ונצחון המלחמה הי' ע"י שמתתיהו ובניו התחזקו באמונתו של הקב"ה, וכנ"ל שהעצה שלא תהי'

(41) נוסח "ועל הנסים".

(42) מגילת תענית ספ"ב. ב"ר פט"ז, ד. ובכ"מ.

(39) ברכות מ, א. וראה סה"מ תרל"ד ע'.

שב. ד"ה אתם נצבים תשי"א פ"ה (סה"מ תשי"א ע' קלז). וש"נ.

(40) תהלים קטז, יג.

הטרדה בעיני פרנסה שהו"ע ההשתחוואה לחמה ברוחניות, הוא ע"י החיזוק באמונה.

ה) **רעז"נ** שפתי חכמים יזרו דעת ולב כסילים לא כן⁴³, ואיתא במדרש⁴⁴ שפתי חכמים כו' אלו ישראל כו', ולב כסילים לא כן אלו המינין שאומרים אבטומטוס⁴⁵ הוא העולם כו', אמר הקב"ה לרשעים אני בראתי את העולם בויהי כן, ואתם אומרים לא כן וכו', היינו שהם מפרידים את העולם כו'. והענין בזה, דכסילים הו"ע החכמה דלעו"ז, שהרי גם בלעו"ז יש חכמה, וזהו"ע שהיונים טמאו כל השמנים⁴⁶, שגם בלעו"ז יש שמן, שהוא בחי' החכמה, אלא שבלעו"ז נקרא בשם סכלות, כדאיתא בזהר⁴⁶ ע"פ⁴⁷ וראיתי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות, שסכלות הוא חכמה דלעו"ז, וזהו שהיצה"ר נקרא בשם מלך זקן וכסיל⁴⁸. ומצד החכמה דלעו"ז נעשה ענין הפירוד, דהנה, ההפרש בין חכמה דקדושה לחכמה דלעו"ז הוא, שחכמה דקדושה פועלת ביטול, וחכמה דלעו"ז פועלת ישות ופירוד. דהנה, חכמה דקדושה מבארת ענין ההתהוות יש מאין, ושגם לאחר שנתהווה צ"ל תמיד האין בהיש להוותו ולהחיותו, כיון שכל מציאות היש הוא האין האלקי, ולכן פועלת החכמה דקדושה ענין הביטול, ולא רק במוחין אלא גם במדות, והיינו, דעם היות המדות יש ומורגש, כידוע ההפרש בין מוחין ומדות, שמוחין הם בתנועה של ביטול, שמבטל את עצמו ומתמסר (ער טראַגט זיך צו) להבין את הענין, משא"כ מדות הם בתנועה של ישות והרגשה, מ"מ, פועלת חכמה דקדושה ענין הביטול גם בהמדות, משא"כ חכמה דלעו"ז עוסקת בהיש לאחר שנתהווה, היינו שמבארת פרטי עיני היש, וכיון שכל עסקה הוא בהיש לכן היא פועלת ישות לא רק בהמדות אלא גם במוחין, והיינו דלבד זאת שהמדות מצד עצמם הם בתנועה של ישות, הנה החכמה דלעו"ז מוספת בהם ישות, והיינו שהמדות הן מדות רעות וכו'. וזהו הטעם שכמה חכמים גדולים מחכמי אוה"ע היו מושחתים במדות רעות במדה הכי גדולה, ולא הועילה להם חכמתם כלל, דטעם הדבר הוא לפי דחכמה דלעו"ז פועלת ומוספת ישות. ולהיות שחכמה דלעו"ז פועלת ישות ופירוד, הנה עז"נ ולב כסילים לא כן, דמצד חכמה דלעו"ז (כסילים) בא

46) זח"ג מז, א.

47) קהלת ב, יג.

48) ראה קהלת ד, יג וקה"ר שם. זח"ג

קעט, א ובפ"י הרמ"ז שם.

43) משלי טו, ז.

44) מדרש תהלים א, ה.

45) כ"ה הגירסא שהובאה בהערת באָבער

למדרש תהלים שם.

למצב כזה שאומר אבטומטוס הוא העולם ח"ו, משא"כ חכמה דקדושה שמבארת איך שכל מציאות היש הוא האין האלקי כנ"ל, הרי היא פועלת ביטול ואחדות. וזהו שפתי חכמים יזרו דעת, יזרו פרש"י יכתירו, היינו לשון נזר ועטרה, דכתר הוא מקיף, ובנפש הוא כח האמונה, שהיא בחי' כתר שבנפש, והיינו, שגם כאשר אינו מביין בשכלו צ"ל אצלו ענין האמונה, והעדר ההבנה בשכל אינו צריך לפעול חלישות כלל בענין האמונה, כמובן גם ע"פ שכל, שהרי לית מחשבה תפיסא בי⁴⁹, דקאי אפילו על מחשבה עילאה, מחשבה הקדומה דא"ק, כדאיתא בזהר⁵⁰ מחשבה ויובלא לא אתפרש לעלמין, דמחשבה הוא חכמה⁵¹, וקאי על חכמה עילאה, היינו מחשבה הקדומה דא"ק, וכיון שגם מחשבה הקדומה דא"ק לא תפיסא בי', הרי לא יפלא כלל שהוא בשכלו האנושי אינו יכול להביין. וזהו שמתתיהו ובניו עמדו באמונתו של הקב"ה, היינו, חיזוק האמונה בו ית', ועי"ז כבשו את אנטיוכוס העובד לחמה כו', כמשנת"ל שהעצה לענין ההשתחוואה ברוחני' שהו"ע הפירוד שמפרידים את העולם הוא ע"י החיזוק באמונה דוקא.

ו) **וזהו** שגר חנוכה מצותה משתשקע החמה, שגר חנוכה ענינו הוא חיזוק האמונה, ועי"ז נעשה שקיעת החמה דלעו"ז, ענין הפירוד. וזהו ג"כ שסוכה צ"ל צלתה מרובה מחמתה, שמורה על ענין שקיעת החמה דלעו"ז. אמנם הסכך צריך להיות קלוש, שיהיו כוכבים נראים מתוכו, והיינו, שהכוכבים הם מרקיע תמינאה⁵² שלמעלה מהשתלשלות⁵³, שענינו בנפש הו"ע האמונה, שע"י נעשה שקיעת החמה דלעו"ז. וזהו גם שימי הסוכות וימי החנוכה הם שמונה ימים, כידוע⁵⁴ שהענין דשמיני מורה על בחי' שלמעלה מהשתלשלות, ועי"ז דוקא נשלמת הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁵⁵, שהוא גילוי העצמות שלמעלה מהשתלשלות, שענין זה נעשה ע"י העבודה שבזמן הגלות דוקא. וזהו גם שנרות המקדש הם שבעה נרות, ונרות חנוכה הם שמונה נרות, בדוגמא דלעתיד שיהי' אז כינור של שמונה נימין⁵⁶. והיינו,

49) ת"ז בהקדמה (יז, א).
50) ח"א קבג, א.
51) ראה קונטרס לימוד החסידות ע' 5.
52) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט.
53) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
54) ב"ר ספ"ג. במדבר"ר פיי"ג, ו. תניא רפל"ו.
55) ובכ"מ.
56) ערכין יג, ב.

49) ת"ז בהקדמה (יז, א).
50) ח"א קבג, א.
51) ראה קונטרס לימוד החסידות ע' 5.
52) ראה זח"א קסב, ב ובמפרשי הזהר
שם. רמב"ם הלי' יסוה"ת רפ"ג.
53) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
54) ב"ר ספ"ג. במדבר"ר פיי"ג, ו. תניא רפל"ו.
55) ובכ"מ.
56) ערכין יג, ב.

שע"י העבודה שבזמן הגלות בחיזוק האמונה נזכה לביאת משיח צדקנו
שהוא אחד המיוחד משבעה רועים ושמונה נסיכי אדם⁵⁷, שאז תושלם
הכוונה ותהי' דירה לו ית' בתחתונים ממש.

57) ראה סוכה נב, ב.